

A HUMANIZÁLÁS ÁLLAPOTA SZÁZADUNK ELEJÉN

Az élő és élettelen természet humanizálása emberi alaplámpévet. A humanizálás, tehát a külvilág különböző területeinek emberi célokot szolgáló átalakítása, a világ emberi érdekek szerinti átrendezése, az életövezetünk újabb és újabb részeinek emberi uralom alá vonása a civilizáció egészének mindennapjaira jellemző. A humanizálásra a legegységibb, a fajfenntartó és önfennartó ösztönök szorítanak rá valamennyiünket. A humanizálás következtében bontakozott ki a humáncivilizáció, a humanizálás a fő fejlesztője a tudománynak, a technikának, a kultúrának, és sorolhatnánk.

Történetileg is, korunkban körültekintve is látható, hogy a humántársadalom humanizált körülmények között, humanizált szituációban érzi elsősorban otthonosan magát, és számtalan ember van aki minden másra már némi elégedetlenséggel, számos esetben egyenesen a nyugtalanság érzésével, vagy a változtatni akarás szándékával néz. Visszatérő tapasztalat a *lélektan* területén, hogy ahol a humanizált karakter nincs jelen, ott az ember máris némi emberidegenséget, máskor némi zavaró összevisszaságot, megint máskor valaminő irritáló értelmetlenséget, az abszurditás színezetét érzi. Visszatérő tétel a *filozófiatudomány* területén is, hogy ami a humanizált karaktert nélkülözi, ami nincs emberi érzések, elgondolások, célok, érdekek uralma alá vonva, az az emberi élőlényre a nagyobb vagy apróbb abszurditás érzetével nehezedik rá - származzék akár a gigantikus makrovilágból, akár a civilizáció övezetéből, akár a parányi mikrovilágból... A filozófiatörténet fogalmaival kifejezve: a *humanizált* történésnek, a *humanizált* fejleménynek erős ellenpárja az *abszurd* érzetű működés, az *abszurd* jelenség.

A filozófia tudományterületei köréből az *Életfilozófia* (*Philosophy of Human Life* vagy *Life Philosophy*, amely elsődlegesen az ember, az emberi élet, az emberi civilizáció érdekeinek szemszögéből mérlegeli a világmindenség működését) jóval messzebbre is elment azonban ennél az elmúlt évszázad során. Ami *humanizálatlan* vagy *humanizálhatatlan*, azt *terminus technicus*ként, az *abszurd* megjelöléssel illette, némi nyomatékot adva egyben az abszurditás eleve emberidegen, emberzavaró, embergátló, nem egyszer embersújtó jellegének - és gondolatmenetünk világosabb elővezetése érdekében érdemesnek véljük az *abszurd* jelzöt ezúttal eszerint az értelmezés szerint is számításba venni... Az *Életfilozófia* fogalomkészletét követve ennek az írásnak a keretei között kitágítjuk az abszurd, abszurdum, abszurditás szavak szokásos jelentését és a HUMANIZÁLATLAN ÉS HUMANIZÁLHATATLAN történéseket és jelenségeket is megjelöljük velük - az az ebben a diszciplinában emberöltők óta megszokott jelentéstartalomhoz igazodva ezzel.

Ebben az *életfilozófiai* értelemben minősíti abszurd alapszínezetűnek egyébként az élő és élettelen világ számos jelenségét igen nagy számú mai csillagász, evolúcióbíológus, részecskefizikus és más szakember is. *Hiába teli logikus természettörvényekkel a világegyetem, attól még az ősrobbanástól a mai széttágulásig az összes gigantikus művelete cél nélküli, semmire se való, abszurd az ember szempontjából* - állítja számos csillagász és részünkről nehezen sikerülne ennek ellentmondani. *Hiába színpompás az élővilág számos jelensége, ettől még valamennyi élőlény összes önfenntartó erőfeszítésének a pusztulás a jutalma, önellentmondásosan, abszurd módon, emberi szemmel nézve milliárd és milliárd alkalommal előforduló abszurdum gyanánt* - jelzi nem is egy evolúcióbíológus és ennek is nehéz ellentmondani. *A halálnak, az időmúlás rombolásának, a szervei öntudatlan működésének odavetett sok milliárd ember sorsának abszurditása is*

*megemlíten*dő - vélik igen sokan, ugyanakkor az emberi sors számos, szomorúan abszurd részletét a művészet és az irodalom jeles művelői is megelevenítik, szinte számtalanszor... A *humanizált* területek és történések parányi szigeteitől eltekintve az ember valójában egy *abszurd* világtengerben él.

Nagyobb baj, hogy a fizikai, kémiai, biológiai természettörvények tömege egyáltalán nem csökkenti az emberi civilizációt övező és átítató abszurditás erejét, mivel az élő és élettelen világnak igen nagy számú, az emberi érdekek szerint nézve irracionális és embersújtó alaptörvénye van. A fizikai, kémiai, biológiai természettörvényeken a tudománynak nem volt módja változtatni az évszázadok során semmit sem, az élő és élettelen világ alaptörvényei vonatkozásában évezredek át meddő maradt. A humanizálás mai állapotát is meghatározza ez a meddőség: miközben a mindennapi életövezetünk átalakításában apróságról apróságra naponta eredményesen megyünk előre, aközben *esszenciálisan* semmi sem mozdul, és az emberarculatú szigeteinken változatlanul eltehetetlenedve állunk az abszurd világtenger sűrűn előcsapó és életünket megrongáló hullámai előtt.

A korunkbeli filozófia különösen is gondban van az abszurditással átítatott, ám egyúttal imponáló méretű és erejű élő és élettelen világgal. Nem tud tiszteletlenül tekinteni, a századok óta szokásos nagyrabecsülés nélkül nézni ugyanis sem az élővilágra, sem az élettelenre. Nem nagyon van szerző aki az érző, a gondolkodó, az alkotóerővel, erkölccsel, érzelmvilággal, igazságérzettel rendelkező emberhez méltatlannak nevezné mindkettőt vagy az emberi civilizációhoz immár nem illőnek minősítené őket - és az ember jövődjében ennek megfelelő sorsot szánna nekik. Pedig ha belegondolunk, hódolni, tisztelni, nagyra értékelni való az ember érdekei szemszögéből nem sok minden van

a gigantikus élettelen világ céltalan és semmirevaló működésén. És az élővilág alapműveletén, az egymást üző, maró, milliárd és milliárd egyed véres élethalálharcán pedig alighanem még annyi sem.

Nem tud a filozófia tiszteletlenül tekinteni a természettörvényekre sem. Pedig ha belegondolunk, lehetünk bármennyire is képesek hasznosítani a természettörvényeket, a létező természettörvények attól még egyáltalán nem érdemelnek meg semmiféle odaadó elismerést, vagy netán, nem egyszer, szeretetelli áhítatot. A természettörvények amennyiben nem állítottuk a szolgálatunkba őket, akármikor az ellenségünké válnak, akármikor nagy erővel az utunkba állnak - és amennyiben netán nem alkalmazkodunk a működésükhöz, azonnal szétzúzzák a sorsunkat, az életünket, a szervezetünket, és sok minden mást. A humanizálás *esszenciális* előremozdítására azonban mód adódik e téren: meggondolandó volna az övezetüktől való elszakadás és elszigetelődés - és saját alaptörvényekkel, saját érdekeinket szolgáló övezet kialakítása.

A természettudományos szakirodalom szerint egyáltalán nem álom ma már ez. Módosítottunk, humáncélokat kiszolgálóvá formáltunk természettörvényeket immáron az elmúlt évtizedek során, elegendő akár az elszigetelt űrkabin működésének jó pár jellegzetességére vagy éppen a részecskegyorsító apparátus jó néhány jellemzőjére gondolni. Alapvető fizikai, kémiai, biológiai törvények eredeti *számértékeit* és eredeti *működési állandóit* változtattuk meg az utóbbi években, számos *izolátum* van már a világűről egészen a szubatomi világig, aminek a műveleteihez mi szabtuk meg a szabályokat - és nem a világmindenség, mint eddig. Az *Általános Természettörvény* nem szentírás ma már.

Vannak filozófusok, akik szerint a világ embersújtó abszurdításával szemben semmiféle eredményes emberi ellenlépés sincs, az abszurd világtengerből nincsen szabadulás. Aligha igaz

azonban ez. *Izolátumok* tágabb területeken történő, további létrehozása a technika mai színvonalát alapul véve például egyáltalán nem illúzió. Se kényszerítő körülmény, se készítés rá, kivitelezendőnek se tekintendő feltétlenül, de a tudomány felkészültségét, a technika készleteit tekintve korántsem lehetetlen kabinokat, kutatótelepeket, kolóniákat, hermetikusan lehatárolt lakóterületeket kialakítani - belül a lehető legkedvezőbb fizikai, kémiai, biológia törvényekkel, amiket mi szabunk meg immár egyedül. Nem lehetetlen formálni az élővilág számunkra releváns részét sem számos élettani alaptörvény általunk való előírásával - és még az emberi szervezet általunk meghatározott működésének az elérésére is adódnak útvonalak ma már, a vonzatok megfelelő végiggondolása mellett.

Léteznek emberi ellenlépések a világ embergátló, embersújtó, emberpusztító abszurdításával szemben. Akkorára bővült a technika hatóköre korunkban, hogy kilátásba kerülhetett az *Abszurd Világtengerből* történő kihajózás, a lezárt humánbirodalomba történő betelepedés, a Világegyetem faképnél hagyása (*keringjen csak odakinn magának*, mondhatná némi iróniával a porszem ember, a világmindenség alaptörvényei és műveletei által rárótt rengeteg szenvedés nyomán aligha indokolatlanul)... Más kérdés, hogy kívánatos ez vagy nem. A humanizálás továbbvitelére van mód azonban, még a mindedig meddő mezőben is.

*

NÉHÁNY ADALÉK, röviden és apróbetűsen. I. A tudomány talán legkínosabb hiánya, hogy a Világmindenség lényegéről fogalmunk sincsen. Kizárólag fürkésszük, kutatjuk, keressük ezt. Lehetséges, hogy a lényeg (ha létezik persze) nagyon is megfelelő nekünk és rendre igazolja az életvezetésünket, a szokásainkat, a céljainkat. Ám lehetséges az is, hogy a feltáratlan lényeg nem ilyen és egyáltalán nem

igazolja mindazt ahogyan mi a világról gondolkodunk és a mindennapi életünkben eljárunk. Még a leginkább magától értetődő cselekedeteinkről is világossá válhat (önképzés, iskolázás, családfenntartás, satöbbi) miszerint a világ magasabb esszenciája szerint ezek egyértelműen elítélendő műveletek. Amíg a lényegről sejtelmünk sincs, addig igazolásunk sincs semmire. *Érdemes lenne tehát kivonnunk magunkat egy ismeretlen esszenciájú világegyetemből már csupán ezért is. Egy lezárt humánterület lényegét már mi adnánk meg.* II. Hasonlóan kínos, hogy bármi tudományos eredmény visszaigazolása egyedül az emberi műveletekből és eszközökből, valamint az emberi műveletek és emberi eszközök által vizsgált valóságterületekről ered. Nincs külső és független hitelesítésünk semmiben. Mindez a teljesen lezárt humánbirodalom, a benne legátolt vagy befolyásolt természettörvények, az odabenn általunk megalkotott szabályok mellett szól ismét. *A lezárt humánterületen már elfogadható volna az emberi ismeret az igazság egyetlen ellenőrzőjének és őrének.* III. Az *Életfilozófia diszciplína* további középponti (és gondolatmenetünkkel összekapcsolódó) problémájáról is néhány szót még. (a) Ha humanizálhatatlan a halál, az időmúlás, és az emberállapot számos más abszurd vonása világegyetem alaptörvényei miatt (b) ha lehetetlen az ember átalakulása valaminő abszurditásmentes szuperorganizmussá szintén a világegyetem alaptörvényei miatt, akkor (c) *a problémák megoldásaképpen még mindig maradhat mód majdan olyan zárt és immár egyedül az ember által megszabott alaptörvényekkel működő világszeggmens megteremtésére, ami nem eredményez abszurdításokat.*

NÉHÁNY TERMINOLÓGIAI PROBLÉMA, röviden és apróbetűsen. Nézetünk szerint az *Életfilozófia* (további titulussal *Humanológia*) terinus helyett a *Tnetozófia* kifejezés használata helyesebb lenne ma már. (A *thnetos* halandó embert jelent görögül). Hiszen hogy halandó marad örök időre az emberi élőlény, azt nehéz igazolni. Hogy nem jönnek olyan minőségi változások a jövőbeni ember sorsában az idők során, amik mindenestől más világszemléletekkel járnak majd együtt mint a véges életbe szorult mai emberéi, azt szintén nehéz igazolni.

Ezért a *Tnetozófia* kifejezés a lényünkhöz hozzáillőbb mint az *Életfilozófia* és a *Humanológia* terminusok: az utóbbival igen sokféle értelemben élnek ráadásul, néha ezoterikus, gyanús igazságtartalmú, néha egyenesen sarlatán gondolkodási szisztémákat jelölve meg vele.

[IRODALOMJEGYZÉK: Ld. a könyvben, ISBN 978-963-88609-6-5]